

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.2.2.33>

POJĘCIE I OGÓLNA ISTOTA POLITYKI PUBLICZNEJ W ZAKRESIE OBROTU BRONIĄ NA UKRAINIE

Tetiana Shumeiko

kandydat nauk prawnych, doktorant Katedry Prawa Policyjnego

Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-0103-300X

e-mail: TetianaShumeiko@ukr.net

Adnotacja. W artykule wyjaśniono istotę i sformułowano definicję pojęcia polityki publicznej w zakresie obrotu bronią na Ukrainie. Na podstawie analizy formalnego, merytorycznego i prognostyczno-strategicznego podejścia interpretacyjnego do zrozumienia polityki publicznej udowodniono, że polityka publiczna jest zjawiskiem społeczno-prawnym, politycznym i gospodarczym, które: ma jasną formę prawną wypełnioną konkretną treścią; zobiektywizowane na podstawie i warunkach określonych przez prawo; zakłada istnienie mechanizmu administracyjno-prawnego jego kształtowania i wdrażania zgodnie z określonymi strategiami i programami, a także pilnymi potrzebami społeczeństwa i państwa. Ze względu na formę polityka państwa w zakresie obrotu bronią na Ukrainie jest uprzedmiotowiona w decyzjach i działaniach zarządczych (bezczynności) podmiotu tworzącego i realizującego tę politykę publiczną. Ze względu na treść polityka państwa w zakresie obrotu bronią na Ukrainie przejawia się w: koncepcyjnym fundamencie tej polityki publicznej – we współczesnej doktrynie prawa administracyjnego Ukrainy; zasadach polityki państwa w zakresie obrotu bronią. Uzasadnia się, że polityką publiczną w zakresie obrotu bronią na Ukrainie jest oparta na normach obowiązującego ustawodawstwa celowa, zorganizowana działalność zarządcza (w postaci działań lub zaniechań) podmiotów władzy publicznej w celu usprawnienia, rozwoju i rozwiązywania problemów prawidłowego przebiegu stosunków społecznych i procesów w zakresie obrotu bronią. Wnioski do artykułu podsumowują wyniki badania.

Słowa kluczowe: polityka publiczna w zakresie obrotu bronią, broń, obrót bronią, regulacja prawna, realizacja polityki publicznej, kształtowanie polityki publicznej.

THE CONCEPT AND GENERAL ESSENCE OF STATE POLICY IN THE FIELD OF WEAPONS IN UKRAINE

Tetiana Shumeiko

Candidate of Law,

Doctoral Student at the Department of Police Law

National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-0103-300X

e-mail: TetianaShumeiko@ukr.net

Abstract. The article clarifies the essence and formulates the concept of state policy in the field of arms circulation in Ukraine. Based on the analysis of formal, substantive and predictive-strategic interpretive approaches to understanding public policy, it is proved that it is a socio-legal, political and economic phenomenon: it has a clear legal form filled with specific content; is objectified on the grounds and conditions determined by the legislation; assumes the existence of an administrative and legal mechanism for its formation and implementation in accordance with certain strategies and programs, as well as the urgent needs of society and the state. On the basis of the form, the state policy in the sphere of weapons circulation in Ukraine is objectified in the decisions and managerial actions (inaction) of the entity of this state policy formation and implementation. Based on content, the state policy in the sphere of arms circulation in Ukraine is manifested in the conceptual basis of this state policy – the modern doctrine of administrative law of Ukraine, principles of state policy in the weapons circulation area. It is substantiated that the state policy in the field of arms turnover in Ukraine based on the norms of the current legislation is purposeful, organized and relatively stable management activity (in the form of actions or inaction) of the state power entities in order to streamline, develop and solve the problems of the social relations and processes proper course in the sphere of arms circulation. The conclusions to the article summarize the results of the study.

Key words: arms turnover, formation of state policy, implementation of state policy, legal regulation, state policy in the field of arms circulation, weapon.

ПОНЯТТЯ ТА ЗАГАЛЬНА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

Тетяна Шумейко

кандидат юридичних наук,

докторант кафедри поліцейського права

Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-0103-300X

e-mail: TetianaShumeiko@ukr.net

Анотація. У статті з'ясовується сутність та формулюється визначення поняття державної політики у сфері обігу зброї в Україні. На підставі аналізу формального, змістовного та прогностично-стратегічного інтерпретаційних підходів до розуміння державної політики доводиться, що державна політика є соціально-правовим, політичним та економічним явищем, що: має чітку юридичну форму, наповнену конкретним змістом; об'єктивується на підставах і умовах, визначених законодавством; передбачає існування адміністративно-правового механізму її формування й реалізації відповідно до певних стратегій та програм, а також нагальних потреб суспільства та держави. За ознакою форми державна політика у сфері обігу зброї в Україні об'єктивується в рішеннях та управлінських діях (бездіяльності) суб'єкта формування та реалізації цієї державної політики. За ознакою змісту державна політика у сфері обігу зброї в Україні виявляється в концептуальній основі цієї державної політики – сучасній доктрині адміністративного права України, та принципах державної політики у сфері обігу зброї. Обґрунтовується, що державною політикою у сфері обігу зброї в Україні є заснована на нормах чинного законодавства цілеспрямована, організована управлінська діяльність (у вигляді дій чи бездіяльності) суб'єктів державної влади щодо упорядкування, розвитку та вирішення проблем належного перебігу суспільних відносин і процесів у сфері обігу зброї. У висновках до статті узагальнюються результати дослідження.

Ключові слова: державна політика у сфері обігу зброї, зброя, обіг зброї, правове регулювання, реалізація державної політики, формування державної політики.

Вступ. Сфера обігу зброї є площиною суспільних процесів і соціально-правових відносин, яка повинна знаходитись під державним регулятивним впливом, адже інакше сам обіг зброї становитиме комплекс суспільно корисних, суспільно шкідливих та суспільно небезпечних процесів, які будуть нести загрозу для безпеки людини, суспільства та для національної безпеки загалом. З огляду на це державне регулювання сфери обігу зброї в Україні постає як одна з найважливіших функцій державного управління, що сприяє забезпеченню національної безпеки, громадського порядку, мінімізує ризики соціально шкідливого та соціально небезпечного поведіння зі зброєю (виготовлення зброї, набуття права на неї, використання зброї, продаж зброї тощо). Таким чином, державне регулювання сфери обігу зброї потребує: 1) належного формування та реалізації державної політики у цій сфері; 2) створення та функціонування (забезпечення функціонування) адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики в сфері обігу зброї в Україні. Водночас цілком закономірним є те, що здійснення відповідної державної політики та створення і функціонування правового механізму формування й реалізації вказаної державної політики виявляється неможливим, коли на науковому рівні не сформовано актуальної наукової думки стосовно поняття та сутності державної політики у сфері обігу зброї. З огляду на це слід констатувати реальну практичну потребу комплексного дослідження сутності зазначеного виду державної політики.

Основна частина. Хоча різним проблемним питанням обігу зброї в Україні ученими приділяється досить уваги, слід констатувати, що юристами-адміністративістами ще не робились спроби окреслити сучасну концепцію державної політики у сфері обігу зброї в Україні. Між тим, багатьма юристами-адміністративістами та фахівцями у сфері публічного адміністрування (В.А. Дем'янчук, А.В. Мерзляк, А.А. Мозгова, В.М. Пасічник, А.В. Рубан, Г.П. Ситник, Д.О. Тихомиров та інші науковці) вже з'ясувалась сутність і закономірності юридичної природи державної політики в інших сферах, що так чи інакше перетинаються з досліджуваною нами державною політикою. Наукові напрацювання цих учених становитимуть теоретичну основу, на якій може бути сформовано комплексне наукове розуміння державної політики у сфері обігу зброї в Україні.

Отже, **метою** цієї наукової статті є з'ясування сутності та формулювання визначення поняття державної політики у сфері обігу зброї в Україні. Окреслена мета досягатиметься шляхом виконання таких *завдань*: 1) на основі аналізу позицій вітчизняних учених, в яких інтерпретується сутність державної політики, виокремити підхід до розуміння державної політики, в контексті якої може бути досліджено сутність державної політики у сфері обігу зброї; 2) розкрити сутність державної політики у сфері обігу зброї в Україні в контексті форми та змісту цієї державної політики; 3) сформулювати визначення поняття державної політики у сфері обігу зброї в Україні; 4) узагальнити результати дослідження.

Державна політика є складним соціально-правовим, політичним, економічним і культурним явищем, що окреслює цивілізаційний рівень розвитку держави у відповідній сфері, в якій вона об'єктивується. Наприклад, вітчизняна правниця Н.В. Коршунова зазначає, що саме поняття «державна політика» є «пізнавальним інструментом поглиблення людських знань про державну політику як складний, багатограний соціальний феномен» (Коршунова, 2018: 141). Крім того, відповідна політика є «формою мислення, що

характеризується відображенням закономірних відношень і властивостей державної політики у вигляді міркувань про її загальні та специфічні ознаки» (Коршунова, 2018: 141).

Що ж стосується більш конкретного розуміння вітчизняними ученими феномену державної політики, то щодо цього слід зазначити, що воно окреслювалось в процесі дослідження природи цього явища багатьма вітчизняними ученими, серед яких: Т.В. Бельська, О.С. Васильєв, В.А. Дем'янчук, Н.В. Коршунова, В.М. Купрій, Ю.В. Палагнюк та інші науковці. При цьому широка увага до цього питання не зумовила врешті формування універсального визначення поняття «державна політика», хоча в узагальненому вигляді можна виокремити окремі сталі підходи до тлумачення відповідного феномену. Цей факт також визнає О.В. Слобожан, котрий у процесі критичного аналізу наукової літератури, присвяченої визначенню поняття та сутності державної політики, констатує, що натепер у наукових напрацюваннях з цього питання наявний «широкий набір її визначень, але в більшості з них наголошується на цілях, намірах, завданнях та засобах» (Слобожан, 2010: 179).

Критично аналізуючи різні підходи науковців до визначення сутності державної політики, доходимо думки, що їх так чи інакше можна поділити на такі три основні групи інтерпретаційних підходів:

1) пояснення сутності державної політики через діяльнісний аспект вияву державної політики (формальний підхід). Учена у сфері державного управління І.В. Застрожнікова вважає, що державна політика є «діяльністю органів влади з реалізації виробленого політичного курсу для досягнення встановлених цілей» (Застрожнікова, 2018: 36). Своєю чергою Н.Д. Шульга зауважує на тому, що «державна політика – це діяльність державної влади з розв'язання наявних проблем завдяки впровадженню комплексу відповідних процедур» (Шульга, 2015: 156). При цьому, з огляду на той факт, що будь-яка діяльність суб'єкта права має активну та пасивну форму вияву, слід погодитись із тим, що «державна політика – це не завжди дії, це також і утримання від певних дій. Адже не всі сфери суспільного життя потребують активного втручання з боку держави, також це може бути пов'язане з певним історичним періодом» (Дзевелюк, 2016: 23).

Піддаючи цей підхід до розуміння сутності державної політики науковому осмисленню, можемо дійти думки, що в цьому сенсі державна політика постає як управлінська діяльність (дії чи бездіяльність) державних органів (також суб'єктів громадськості у мірі, в якій вони можуть бути долученими до формування та реалізації відповідного виду державної політики у конкретній сфері), що у практичній дійсності виявляється у прийнятті рішень (вчиненні дій) або ж в утриманні від прийняття таких актів (вчинення дій) суб'єктами, котрі можуть діяти відповідним чином з огляду на їх повноваження, компетенцію, використовувани при цьому способи, а також достатні умови для такої діяльності. Отже, розглядуваний підхід є досить широким та суто адміністративно-правовим підходом до розуміння відповідного явища у його динамічному вияві;

2) пояснення сутності державної політики через реагувальний аспект вияву державної політики (змістовний підхід). Вітчизняна учена В.І. Андріяш вважає, що під державною політикою слід розуміти «реакцію держави на конкретні проблеми суспільства або груп у цьому суспільстві, наприклад, громадян, неурядових організацій. Вона покликана погоджувати інтереси, знаходити консенсус, необхідний для стабільності суспільства» (Андріяш, 2013).

Аналізуючи такий підхід, можемо дійти висновку, що ним охоплюється та розкривається змістовна сторона попереднього підходу до тлумачення сутності державної політики, котра ігнорується в межах попереднього підходу. Саме тому попередній підхід нами названо «формальним», а розглядуваний – «змістовним», адже в контексті нього державна політика постає не лише як певна діяльність державного органу, а також як управлінська діяльність, що об'єктивується тоді, коли в цьому виникає об'єктивна потреба (так звана «суспільна нагальність»);

3) пояснення сутності державної політики через планово-стратегічний аспект вияву державної політики (прогностично-стратегічний підхід). Вітчизняні науковці А.В. Мерзляк і Т.В. Кравченко звертають увагу на те, що державною політикою є «певний стратегічний курс, що спрямований на розвиток держави та якого дотримується уряд» (Мерзляк, Кравченко, 2011: 178). Таким чином, в окресленому контексті державна політика постає як обраний повноважними суб'єктами публічної адміністрації напрям дій (чи бездіяльності) у певній сфері суспільних відносин і процесів. При цьому цей підхід до тлумачення державної політики можна помітити в позиції щодо сутності цього явища, яку окреслює вітчизняна правниця Н.В. Коршунова, на думку якої «державну політику слід тлумачити як цілеспрямовану, порівняно стабільну, свідомо-вольову форму діяльності держави або інших уповноважених нею суб'єктів, що за допомогою спеціальних засобів, методів і процедур спрямована на розроблення стратегічного курсу розвитку найважливіших сфер життєдіяльності суспільства і тактичного управління ними з метою найоптимальнішого узгодження інтересів соціальних суб'єктів» (Коршунова, 2018: 141).

Таким чином, саме у контексті позиції Н.В. Коршунової державна політика є не лише суто управлінською діяльністю державних органів чи діяльністю-відповіддю на те, що вимагає реакції держави, не просто є стратегічною діяльністю державних органів, а постає як складний соціально-правовий, політичний та економічний феномен, що:

- 1) має чітку юридичну форму, наповнену конкретним змістом;
- 2) об'єктивується на підставах і умовах, визначених законодавством;
- 3) передбачає існування адміністративно-правового механізму її формування й реалізації відповідно до певних стратегій та програм, а також нагальних потреб суспільства та держави.

Зауважимо, що відповідне розуміння державної політики, котре логічним чином об'єднує її формальне, змістовне та прогностично-стратегічне тлумачення, нами використовуватиметься в цьому науковому дослідженні як базове для подальшого наукового осмислення та концептуалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні, а також різних аспектів формування та реалізації цієї політики у нашій державі.

При цьому, піддаючи сутність державної політики у сфері обігу зброї в Україні комплексному науковому осмисленню, слід зазначити, що сутність цього виду державної політики можна осмислити у двох контекстах:

1. За ознакою форми державної політики у сфері обігу зброї. У цьому контексті цей вид політики постає як юридичний факт, котрий об'єктивується в:

1) рішеннях повноважного державного органу, що приймаються згідно з вимогами ч. 2 ст. 19 Конституції України. Серед управлінських рішень посадових осіб суб'єктів публічної адміністрації у сфері обігу зброї можемо виокремити, зокрема: рішення керівника органу поліції щодо проведеної перевірки об'єкту дозвільної системи; постанови державного виконавця про повернення власнику дозволу на зберігання, носіння зброї, пристроїв; рішення органу поліції про анулювання дозволу на придбання, зберігання, носіння зброї, основних частин зброї та пристроїв, видані громадянам; рішення комісії з визначення технічного стану зброї, пристрою про визнання непридатності мисливської вогнепальної зброї, основних частин зброї, пневматичної зброї, пристроїв; рішення про анулювання дозволу на зберігання та носіння вогнепальної зброї (разом із основними частинами зброї – за наявності), пневматичної та холодної, охолощеної зброї, пристроїв;

2) управлінських дій (бездіяльності) повноважного державного органу відповідно до ч. 2 ст. 19 Конституції України, а саме дії, що: реалізуються представником (представниками) влади чи державними органами; засновані на монопольному праві держави вирішувати конкретне коло реальних проблем суспільного та позасуспільного буття; відповідають комплексній стратегії управлінських дій у відповідній сфері.

Слід зазначити, що управлінські дії, які становлять державну політику в сфері обігу зброї, постають як юридичні факти, які об'єктивують функції цієї політики в межах її завдань, а тому такими діями в узагальненому вигляді є: а) дії щодо інформування населення та суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї, інших суб'єктів (вказані дії виявляються у: забезпеченні функціонування та наповненні офіційних веб-сайтів державних органів в частині інформації про обіг зброї в Україні; публікуванні листів, в яких роз'яснюються різні норми законодавства про обіг зброї в Україні, тощо); б) забезпечувальні дії (зокрема, такі дії мають місце в контексті забезпечення нормотворчої діяльності суб'єктів державної політики у сфері обігу зброї в Україні); в) дії в дозвільно-реєстраційній діяльності (наприклад, це стосується видачі підрозділами Національної поліції України дозволів на придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів фізичним і юридичним особам, а також реєстрації (перереєстрації) дозволу на зберігання і носіння тощо); г) контроль і нагляд (йдеться, по-перше, про контрольні дії суб'єктів стосовно виконання актів, які стосуються обігу зброї в Україні, а по-друге, про здійснення контролю процесів і відносин, в яких об'єктивується обіг зброї України).

2. За ознакою змісту державної політики у сфері обігу зброї. Наприклад, вітчизняний правник М.М. Почтовий, розглядаючи сутність правової політики держави, доходить думки, що змістом цієї політики «розуміється сукупність ідей, теорій, концепцій, доктрин, стратегій, програм тощо, за допомогою яких суб'єкти реалізують правову політику держави у своїй повсякденній діяльності, здійснюючи ефективний правовий вплив на суспільні відносини» (Почтовий, 2011: 203). Таким чином, у контексті питання, що нами досліджується, можемо дійти висновку, що зміст державної політики у сфері обігу зброї визначають:

1) концептуальна основа державної політики у сфері обігу зброї – сучасна доктрина адміністративного права України, сутність якої сьогодні окреслюється багатьма провідними юристами-адміністративістами (Авер'янов, 2007; Коломоець, Колпаков, 2017);

2) ідейно-засаднича основа державної політики у сфері обігу зброї – система загальноправових та галузевих принципів адміністративного права, а також певні особливі принципи досліджуваної державної політики. У сукупності із стратегічним курсом України на набуття членства в Європейському Союзі та в Північноатлантичному альянсі відповідні принципи становлять ідеологію адміністративного права України, котра окреслює рамки потенціалу формування та реалізації цієї державної політики та перспективи подальшого розширення такого потенціалу.

Приймаючи до уваги викладене, можемо дійти думки, що державна політика у сфері обігу зброї в Україні – це заснована на нормах чинного законодавства цілеспрямована, організована управлінська діяльність суб'єктів державної влади щодо упорядкування, розвитку та вирішення проблем належного перебігу суспільних відносин і процесів у сфері обігу зброї. Забезпечується функціонуванням адміністративно-правового механізму формування та реалізації цієї державної політики.

Висновки. Державна політика у сфері обігу зброї в Україні є складним соціальним явищем, цілісно спрямованим на створення в державі найбільш сприятливих умов, насамперед для перебігу відносин і процесів у сфері обігу зброї, що розширюватимуть правові можливості громадян захищати своє життя та здоров'я, зокрема з використанням зброї, а також запобігатимуть нелегальному обігу зброї та існуванню й виникненню інших безпекових ризиків у сфері обігу зброї у державі. Сприятливість зазначених умов досягається за рахунок виконання повноважними державними органами завдань цієї державної політики, що виявляються в діяльності стосовно створення нормативно-правової основи для належного перебігу

відносин і процесів у сфері обігу зброї, здійснення дозвільної діяльності, державного контролю та нагляду в означеній сфері тощо. З огляду на це в державі створюється та функціонує відповідний адміністративно-правовий механізм формування та реалізації державної політики відповідного виду, що може розумітись як: 1) складна управлінська діяльність та забезпечення цієї діяльності (на нормативно-правовому, установчому та інституційному, економічному, матеріально-технічному, інформаційному й політичному рівнях) для створення усіх необхідних умов, за яких процеси та відносини у сфері обігу зброї виникають, тривають, змінюються та припиняються: а) не створюючи соціально шкідливих чи соціально небезпечних наслідків; б) сприяючи укріпленню безпеки громадян, суспільства та національної безпеки держави; 2) збалансований, урегульований законодавством, забезпечений інституційним елементом процес, що об'єктивується в певних стадіях (етапах) свого перебігу, котрі послідовно змінюються відповідно до порядку, згідно з яким вони здійснюються.

Список використаних джерел:

1. Авер'янов В.Б. Нова доктрина українського адміністративного права на етапі становлення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. № 35. С. 10–16.
2. Андріяш В.І. Державна політика: концептуальні аспекти визначення. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 9. ДКС Центр : [сайт]. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=626>.
3. Дзевелюк М.В. Державна політика та функції сучасної держави: до проблеми взаємозв'язку. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2016. Т. 20, № 4. Р. 21–25.
4. Застрожнікова І.В. Державна політика у галузі аграрної вищої освіти. *Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, менеджменту, обліку та права* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14 серпня 2018 р.) : у 3 ч. Полтава : ЦФЕНД, 2018. Ч. 3. С. 36–38.
5. Коломоєць Т.О., Колпаков В.К. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. *Право України*. 2017. № 5. С. 71–79.
6. Коршунова Н.В. Поняття державної політики: теоретико-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2018. 240 с.
7. Мерзляк А.В., Кравченко Т.В. Державна політика у сфері управління соціальними ризиками: сутність, формування та реалізація. *Держава та регіони. Серія : Державне управління*. 2011. № 1. С. 173–180.
8. Почтовий М.М. Правові засади правової політики держави : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2011. 244 с.
9. Слобожан О.В. Державна політика у сфері реформування місцевого самоврядування: історико-правовий аспект. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України*. 2010. № 3. С. 177–184.
10. Шульга Н.Д. Характеристика базових понять феномена державна освітня політика. *Теорія та практика державного управління*. 2015. № 2. С. 150–157.

References:

1. Averianov V.B. Nova doktryna ukrainskoho administratyvnoho prava na etapi stanovlennia [A new doctrine of Ukrainian administrative law at the stage of formation]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. 2007. № 35. pp. 10–16.
2. Andriiash V.I. Derzhavna polityka: kontseptualni aspekty vyznachennia [Public policy: conceptual aspects of definition]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. 2013. № 9. DKS Tsentr : [sait]. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=626> [in Ukrainian].
3. Dzeveliuk M.V. Derzhavna polityka ta funktzii suchasnoi derzhavy: do problemy vzaïmozv'iazku [Public policy and functions of the modern state: the problem of interconnection]. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2016. Т. 20, № 4. pp. 21–25 [in Ukrainian].
4. Zastrozhnikova I.V. Derzhavna polityka u haluzi ahrarnoi vyshchoi osvity [State policy in the field of agricultural higher education]. *Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku ekonomiky, menedzhmentu, obliku ta prava* : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Poltava, 14 serpnia 2018 r.) : u 3 ch. Poltava : TsFEND, 2018. Ch. 3. pp. 36–38 [in Ukrainian].
5. Kolomoiets T.O., Kolpakov V.K. Suchasna paradyhma administratyvnoho prava: heneza i poniattia [Modern paradigm of administrative law: genesis and concept]. *Pravo Ukrainy*. 2017. № 5. pp. 71–79. [in Ukrainian].
6. Korshunova N.V. Poniattia derzhavnoi polityky: teoretyko-pravove doslidzhennia [The concept of public policy: a theoretical and legal study]: dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.01. Kyiv, 2018. 240 p. [in Ukrainian].
7. Merzliak A.V., Kravchenko T.V. Derzhavna polityka u sferi upravlinnia sotsialnymy ryzykamy: sutnist, formuvannia ta realizatsiia [State policy in the field of social risk management: essence, formation and implementation]. *Derzhava ta rehiony. Seriia : Derzhavne upravlinnia*. 2011. № 1. pp. 173–180. [in Ukrainian].
8. Pochtovyi M.M. Pravovi zasady pravovoi polityky derzhavy [Legal bases of legal policy of the state]: dys. ... kand. yuryd. Nauk : 12.00.01. Kyiv, 2011. 244 p. [in Ukrainian].
9. Slobozhan O.V. Derzhavna polityka u sferi reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia: istoryko-pravovyi aspekt [State policy in the field of local government reform: historical and legal aspect]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*. 2010. № 3. pp. 177–184. [in Ukrainian].
10. Shulha N.D. Kharakterystyka bazovykh poniat fenomena derzhavna osvitchna polityka [Characteristics of the basic concepts of the phenomenon of state educational policy]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*. 2015. № 2. pp. 150–157. [in Ukrainian].